

דעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

גיליון מס': 368 פרשת: אחרי - קדושים שבת קודש י"ב אייר תשפ"א (24 באפריל 2021 למנינים)

ר"ת	צ"א	כ"ה
20:30	19:55	18:56
20:32	19:52	*18:39
20:30	19:55	18:46
20:28	19:53	18:55

*לנוהגים 40 דק' 18:19

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

המשא המרכזי

מורנו הרב חיים רבי שליט"א

חיזוק לנפש לאהבת ישראל בשמחה

אליך כל רשעי ארץ'. ומכאן, שאין להקפיד ואין לשנוא אף יהודי בעולם, וזה רצון ה' יתברך (ועיי' משנ"ב כביא"ה ס"ו פ' ו' גמ' ברכות י.)

הסגולה שלא להקפיד, היא לחשוב תמיד: 'אם הוא צודק, אין לי זכות להקפיד, ואם אינו צודק ואינו מבין, אז אין צורך להקפיד, כי דינו כקטן שלא מבין'.

כאשר באים אנשים לבקש צדקה יום יום, אין להקפיד עליהם, משום שזה משמים, אלא יש להתייחס אליהם בכבוד, ולתת להם מטבע כפי האפשרות. ואם זה קשה, אז יש לכבדם ואין צורך לתת.

רבינו החפץ חיים זיע"א (בסוף ד' אהבת ישראל), מחזק אותנו שיש לזוהר שלא לשנוא אף יהודי, כי השנאה היא בלב וזו עבירה, והלב נעשה טמא, וכל האדם נטמא מתמת כן, רחמנא ליצלן.

מי שאוהב את כולם באמת, יש לו מצוות בלי סוף, וכשמכוין בעמידה ב'שים שלום וכו' ועל כל ישראל עמך', הרי זה אהבת ישראל, ותפילה על מליוני בני אדם.

יש לזוהר מאד מאד שלא להכביד על אחרים, ולא לגרום להם להיכשל בתוך ליבם במצוות אהבת ישראל.

רב כהנא היה נראה כמזולזל ברבי יוחנן, ונענש ומת. ואף שהיה זה בלי כוונה, כי כך היו נראים פניו (עיי' ב"ק ק"ח). וכנראה שהיה צריך לפייס לפניו כן את רבי יוחנן. ומכאן שמצוה להשתדל ולהתאמץ להראו את עצמו תמיד בסבר פנים יפות, ולהלבין שיניו לחבירו (עיי' כתובות ק"א).

וכן להתנהג כך גם בבית המדרש ועל אחת כמה וכמה בבית למשפחה, ומי שבאמת נראה בתוך ביתו בפרצוף מפחיד ורציני, ועצבות וקשיחות נסוכים על פניו, כדאי מאוד שיעשה ניתוח פלסטי, וישנה את פניו לטובה (עיי' ח"ת חר"מ סי' יב ס"ק ג).

כדאי מידי פעם בזמן פתיחת ההיכל בבית הכנסת, לבדוק את עצמו, ולומר לפני ה' יתברך, שאינו מקפיד על אף יהודי בעולם, ואדרבא מתפלל להצלחת כולם ברוחניות ובגשמיות. וזה מבחן עצום של אהבת ישראל, ובודאי שבאותו רגע נעשה בשמים רעש גדול, ומשיבים לו מנה אפיים של חסד ורחמים מה' יתברך - והרי לנו תרגיל נפלא באהבת ישראל של עובד ה' באמת, והלואי שנוכח לכך.

יש לעשות חשבון נפש בכל יום על עבירות שבין אדם לחבירו, ולחשוב כיצד התנהגתי היום - האם כעסתי? האם פגעתי באנשים? עם מי עשיתי היום חסד? איך מצבי מבחינת כיבוד הורים? איך שלום הבית שלי? וכן על זה הדרך. ובזה זוכה האדם להתקדם יפה באהבת ישראל, ואשריו ואשרי חלקו. שבת שלום.

לדעת שחסד צריך לעשות עם כולם - ספרדים, אשכנזים, תימנים, כל העדות וכל ההשקפות כשהם על פי ההלכה, ולא רק עם אנ"ש - אנשי שלומינו - וזוכה על ידי כך להבין ולאהוב את כולם מכל הלב, ממש את כולם! וזה רצון ה' יתברך.

אהבת ישראל בכל מצב

גם לרבות על מצוות אהבת ישראל, שאין זו חכמה ולא ממש מצוה, כאשר אדם אוהב את מי שעושה לו כבוד, מתייחס אליו, מפיס אותו ומתבטל אליו תמיד, שבודאי אין כאן אהבת ישראל בשלימות, אלא ה' יתברך דורש מאיתנו יותר מכן, "לא תשנא" ו"אהבת לרעך כמוך", גם כאשר יש סיבה לשנאה ולכך שאין אהבה, ויש קושי גדול לאהוב את הזולת 'כמוך ממש', עם כל זאת חייב אדם לעשות כן. וזו הדרישה של ה' יתברך מאתנו. וכאן הוא הנסיון הגדול של שלמות באהבת ישראל - אהבה בשמחה, אהבה כמו למשפחה ואהבה נצחית. וכמו אהבת ה' יתברך "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", כך אהבה שלנו לעם ישראל, אהבה לכולם תמיד מכל הלב, וזו באמת עבודה קשה. ורבותינו בעלי התוספות (סוטה פג, בת"מ ש"ח) לימדו אותנו שאין מספר לדינים ולאיסורים שיש בפירות שביעית, שצריך לנהוג בהן בקדושת שביעית, ע"ש. כך הוא ממש בדיני אהבת ישראל, וזוהי כל התורה כולה (עיי' שבת פ"א).

הנהגות וחיזוקים במצוות אהבת ישראל

והנה לפנינו כמה וכמה חיזוקים כדי שנוכל להתאמץ ולהגיע להשגות גדולות של אהבת ישראל, השגות של 'כמוך ממש', וזה רצון ה' יתברך.

המתחזק באהבת ישראל מקיים מצות עשה מן התורה כל רגע, ואף כשנמצא בבית הכסא (עיי' יס"ד וסוף העמוד).

אף אנשים קשים ושוכבים יש מצוה לקרבם, שהרי הם בגדר תינוק שנשבה במדות רעות.

יש לחשוב תמיד שהמזיק, המטרוד והמפריע לך, הוא חולה בנפש, ואתה שמצליח להתחזק שהכל משמים, בריא בנפש - אתה כמו הרופא והוא החולה, ואין להיפגע ולא כלום (ועיי' מגילה כ"ט).

אם תקבל את הנזק באהבה ולא תקפיד, תגיע להשגות באמונה ובדבקות, וזה שווה הרבה יותר מלהקפיד.

יש להתפלל הרבה כדי להגיע להשגות באהבת ישראל של 'כמוך ממש'.

לא לשנוא אף אחד, ולא להקפיד על אף אחד, כי ה' יתברך הקיץ אותך בבוקר, ורוצה בטובתך, אז גם אתה תעשה כן, ותרצה בטובת אחרים.

מצוה לקרב את הרשעים, אולם רשע המסית אחרים נגד הדת, מצוה לשנוא אותו, בבחינת 'מלכות הרשעה מהרה תעקר וכו' ועם כל זאת, בעלינו לשבח' אנו מתפללים עליהם 'להפנות

מאז בריאת העולם היו בעיות בין בני אדם, בעיות קשות של קנאה ושנאה, וקושי גדול מאד להשכין אהבה ואחוה. ואין צורך לבאר, אלא רק להזכיר את שמות: קין והבל, דור המבול, עשיו ואליפז, לבן הארמי נגד יעקב אבינו, יוסף הצדיק ואחיו, דתן ואבירם במצרים, קורח וכל עדתו, המרגלים על ארץ ישראל, שאול ודוד, רחבעם וירבעם, שנאת חינם בזמן בית המקדש, ואין צורך להוסיף. וצריך חיזוק גדול כדי לקיים מצות עשה מן התורה של "ואהבת לרעך כמוך", הנאמר בפרשת השבוע. ולדעת רבינו הרמח"ל (מסילת יצחק פ"ח), צריך להגיע לדרגה של 'כמוך ממש'. ורבינו האור החיים הקדוש זיע"א בפרשת השבוע מבאר, שגם אם אדם אינו שונא, אלא רק מרחיקו מליבו קצת, עובר בזה משום "לא תשנא", ע"ש.

אהבת ישראל זו עבודה קשה

ורואים בפרשתינו, שיש כאן שני דינים: האחד "לא תשנא" - לאו מן התורה, והשני "ואהבת לרעך כמוך" - מצות עשה מן התורה. וזאת משום שלא מספיק שאדם אינו שומר שנאה בליבו על חבירו, אלא אף מצווה הוא לאהוב את חבירו, להתאמץ, להתפלל ולהשקיע על טובת כל יהודי ויהודי, וזו אכן עבודה קשה. ויתכן שזו עבודה קשה הרבה יותר מקניית אתרוג לסוכות או מצה שמורה לפסח, משום שבמצוות אלו הכסף קובע, אדם משלם למוכר כסף עבור אתרוג או מצה, ומקיים את המצוות הללו בקלות וללא כל מאמץ, אבל במצוות אהבת ישראל הלב קובע, ממש כמו אהבה פנימית, להתייחס לכל יהודי ויהודי כמו אחיו או אחותו, וזו אכן עבודה קשה, כאמור. ורבינו יונה החסיד (שע"ת סי' א"ח י"ג) כותב, חייב אדם לטרוח ולשקוד בעמל נפשו על תקנת חבירו, ע"ש. וזו באמת עבודה קשה! ואם זה נאמר על כל אדם, על אחת כמה וכמה על בני משפחתו ועל שלום הבית שלו, שצריך להיות באהבה ושמחה עם עיון במחשבה - 'כמוך ממש'.

אהבת ישראל סימן לאהבת השם

ואסור לטעות בדברי התוספות (פסח"ק פ"ה, במ"ה ב"ח) שאמרו על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך", שאינו שייך מחיים, שהרי חייך קודמין, ולפטור את עצמנו מלאהוב את הזולת ולדאוג לו, משום שזה נאמר רק כאשר נפגשים חייך עם חיי חברך, שאז באמת חייך קודמים, כמבואר בגמרא (ב"מ ס"ב), חייך קודמין לחיי חברך, אבל כשאין בעיה של חייך קודמים, אז ברור שחייב אדם לשקוד ולדאוג לטובת חבירו יום יום, וזהו בגדר לאהוב זה את זה. כך ה' יתברך דורש מאתנו, וזה בבחינת ואהבת לרעך כמוך - "רעך" זה הקב"ה (עיי' פס"י שבת פ"א), והיינו שכשהבנים זה את זה 'כמוך ממש', זה סימן שאוהבים את ה' יתברך. וכמובן שזו עבודה קשה שצויה אותנו ה' יתברך. וכידוע שהחסידה היא עוף טמא, ונקראת חסידה משום שעושה חסד עם חברותיה (כ"י בפ"ט שמיני), ויש

הדרך לצאת מכל מחלת נפש

שלום וברכה מורי ורבותי!

בימים אלו כולנו אבלים על עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, שנפטרו מן העולם בדיוק בתקופה זו. וזאת למרות גובה קומתם הרוחנית, אך ורק מפני "שלא נהגו כבוד זה בזה", וכלשון הגמרא ביבמות (ס"ז ע"ב).

פעמים רבות שמענו מאבינו רועינו מורנו הרב חיים רבי שליט"א, שאדם חסר מידות טובות או ליתר דיוק - אדם בעל מידות רעות, הוא בעצם "חולה נפש", משום שכל מידה רעה היא סוג של מחלת נפש. ובדיוק כשם שישנן שמות למחלות נפש המתרגשות ומתחדשות מידי שנה על ידי צוות הפסיכיאטרים והפסיכולוגים הפרה ורבה על חשבון כספי המדינה והציבור, כך ישנן שמות קוד למחלות נפש שנטבעו כבר על ידי רבותינו הקדושים, הלא הם: קנאה, תאוה, כבוד, כעס, גאווה ודומיהן, הגורמות לאדם להשחית את נפשו בעקבותיהן.

בכדי להבין מדוע יש לקרוא לכל מידה רעה "מחלת נפש", ננסה יחד להבין "מחלת נפש" מהי, על פיה להבין מדוע כל מידה רעה הרי היא מחלת נפש ממש. ובעקבות שתי התובנות הללו נזכה יחד להעפיל ולמצוא את הפתרון אשר יסייע בידי כל אחד ואחד מאיתנו להתגבר על מחלה גדולה או קטנה המקננת בגופו.

ובכן, אם יתלונן לפנינו אדם שבאופן קבוע יחטא את ידיו במים וסבון ושאר חומרים קשים עשירות פעמים ביום, נבין כולנו שאדם עם הפרעה נפשית עומד בפניו. אותו אדם יעמוד ויסביר לנו עד כמה מחלות יכולות לדבוק בכל אדם, הן על ידי מגע והן באוויר, עד כמה החיידקים המסוכנים ביותר מסתובבים סביבנו ועד כמה מחקרים מדעיים מגלים שבכחו של חיידק לחסל את חיי הנושא אותו ובמיידית.

אנו נקשים לו עד תום מפאת מידת "דרך ארץ" הטבועה בנו, נאזין לדבריו, נגוד לו בראשו, ולסיכום נציין לעצמנו כי אדם חולה ניצב בפנינו ושומה עלינו לעשות ככל יכולתנו למצוא את הרופא או המטפל הטוב ביותר שיחלץ אותו מאותה צרה.

לו היינו יכולים להשתמש במוחו של אותו אומלל כפי שמשתמשים במחשב, הרי שמיד היינו נכנסים לאותה תיקיה המכילה את הקודים הבעייתיים המגדירים כל לכלוך או דומה לו לחיידק טורף וממית, ומוחקים את אותה תובנה ממוחו. בין רגע היינו זוכים לראות בפנינו אדם מיושב, רגוע ואפילו אפילו מחייך...

באותה מידה, אם ניצב בפנינו אדם, אשר כל אימת שחש הוא פגיעה בכבודו או אפילו חש רחוק לזה, מיד מתפרץ הוא וטורח להגן על כבודו האבוד בעוז ותעצמות, כולל הטלת דופי בסובבים אותו, ואפילו מעשי אלימות מילולית הגוררים בעקבותיהם אלימות פיזית.

לו יכולנו, היינו נכנסים לתיקיה שבמוחו, מנטרלים ממנה את התובנה כי בידי אדם להעלות או להוריד מכבודו, מנחים את מוחו לכך שמעבר להיותם של "העושר והכבוד מלפניך", הרי שגם עצם מציאותו של הכבוד אינה באמת משהו שמשפיע על אורח החיים או על השפע הרוחני והגשמי כאחד. ומיד היינו מקבלים מולנו אדם רגוע ושלו ואפילו אפילו מחייך...

לאמור, כל מחלת נפש מתחילה בעקבותיה של תובנה שגויה, של הבנה שאיננה נכונה, של החלטה שהתקבלה במוחו הרפה של החולה, לפיה דווקא על ידי התנהגות קיצונית זו יזכה הוא להציל את עצמו מכל מרעין בישיין דלא יתון לעלמא.

מה שכואב בסיפור הזה הוא, שבעוד ולחולה הנפש המצוי תמיד יש את הסיבה שגרמה לו להגיע לאותה הבנה שגויה, כגון טראומה שעבר או דרך חינוך קלוקלת שחווה, הרי שהחולה בעל המידות הרעות לא ניתן אף להצדיק את מחלתו כמעט באף אחת מהדרכים הללו. משום שברבים מהמקרים, את ההבנה בדבר חשיבותו של הכבוד או עוצמתה של השתלטות וכל יתר הדברים המייצרים את אותן מחלות, מקבל את האדם במהלך חייו על פי מסקנות לקויות אותן הוא מסיק מתוצאות מעשיו ומעשי הסובבים אותו.

הוא יכול לקבל החלטה שהעונו ממנו סובל נובע אך ורק מכך שבשעה בה השפילו אותו בפעם הראשונה, לא טרח הוא לעמוד ולהגן על כבודו בשצף קצף. יכול הוא להחליט שהסבל אותו חווה בבית הוריו והשנים הקשות של אביו בצל אמו או אמו בצל אביו היו אך ורק הודות למידותיהם "הטובות".

משם קיבל הוא את ההחלטה ש"לו זה לא יקרה". הוא ידע לעמוד על שלו, להשיב מנה אחת אפיים, ואוי ואבוי למי שרק ירמוז ולו בתנועת יד קלה ולזול באחד מהמאפיינים העלולים להישמע כחלק ממנו.

אולם, במחשבה עמוקה עוד יותר, הרי שאומללותו של חולה הנפש מהמידות הרעות אינו נמוך מאומללותם של יתר חולי הנפש המוכרים.

מאחרי כל אחד מסתתרת טראומה או שרשרת של שברי טראומות שגרמו לו לקבל את אותה הבנה מוטעית. אם אנחנו מבינים זאת, הרי שבראש ובראשונה עלינו רחם על כל אותם בעלי המידות הרעות הקשות בהם אנו נתקלים מידי פעם, כי הלא מסכנותם זועקת לשמים. הביזיונות אותם הם גורמים לעצמם די

להתענג על ה'

הרב אליהו רבי ראש הכולל

היה בהם בכדי להפכם לחולים אנושים הרבה יותר. אולם, בשעת ההתפרצות, הם אפילו אינם מבינים זאת.

ברשותכם, אספר כאן בקצרה שלושה סיפורים הקשורים למחלות הנפש המוכרות לנו והפתרונות שמצאו להן גדולי ישראל, וכך יחד נבין את הפתרון אותו יוכל כל אחד ואחד מאיתנו לנסות לבצע בעצמו או להציע לאחרים הזקוקים לכך. את הסיפורים כולם מביא הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין בספרו "חישוקי חמד" על מסכת יומא (פ"ג ע"ב).

המעשה הראשון, באדם שהגיע עם בתו למרן הרב שך זיע"א וביקש את ברכתו לזיווג הגון לעלמה. הרב שך הבין תוך כדי הדברים שהנערה מסגפת את עצמה ובעצם סובלת מ'אנוורקסיה', מחלה הפוגעת בבני נוער אשר כבר ההחלטה להרעיה את גופם הופכת להיות חלק מאורח חייהם וכמעט בלתי ניתנת לתיקון. הרב שך הודיע באופן חד משמעי שלא יברך אותה אם לא תסעד קודם לכן בפניו בשולחן מלא כל טוב אותו עורך הוא לפניו בשעה זו ממש.

הנערה סירבה בכל תוקף, אולם, הרב שך הסביר לה שללא מימוש תנאי זה לא תזכה לברכתו בשום אופן. הנערה בעל כרחיה טעמה מכל אחד מסוגי המאכלים שהיו על השולחן, כאשר את כל הנותר צרר לה הרב בשקית וציווה עליה לאכול בארוחת הערב בו ביום, מעבר לכך, הוסיף הרב, "אני מחכה בכל שבוע לקבל ממך מכתב שבו את מוסרת לי עד כמה עליית במשקל, וככל שאתבשר שעלית במשקל כך תעלה ברכתי".

הנערה הזו, מעיד הרב זילברשטיין שליט"א, עלתה על דרך המלך והתרפאה ממחלתה כליל.

מעשה נוסף, באדמו"ר רבי דוד מטולנא, שהביאו לפניו אשה שנכנסה בה רוח שטות, לפיה חששה לשבת על כל כיסא ספסל או מיטה משום שהיה בדעתה שיישבר אותו כיסא והיא תיפול ארצה בכאב. האשה עמדה ימים ולילות עד כדי התמוטטות ממש. האדמו"ר ציווה להכיין לה כיסא, אשר במקום משטח עץ עליו ניתן לשבת, יהיה משטח זכוכית העטוף בריפוד. וכאשר הגיעה אותה אשה אליו, ציווה עליה לשבת על הכיסא, ומשסירבה, ציווה על שתי נשים להושיבה בכח. ואכן, מיד כאשר ישיבה, נשברה הזכוכית והתנפץ הכיסא. ואז צעק האדמו"ר: "הפח נְשִׁיךְ וְנִצְחָנוּ וְנִמְלְטָנוּ" (תהלים קכ"ז, ז), ובישר לה שמכאן והילך אין לפחד שאף אותה שורש ומקום, כי הרי כבר הצדיק הפחד את עצמו בשבירתו של הכיסא.

המעשה השלישי, בבחור ששלח מכתב לסטייפלר זיע"א (קייילע דאנארה חלק ב', איגרת קל"ז) וכתב לו שבכל פעם שהוא מתכופף להרים חפץ מהרצפה הוא חושש שבעצם גופו מכוון להשתחוות לעבודה זרה, וממילא כל חפציו הופכים לעבודה זרה האסורה אפילו בהנאה.

הסטייפלר לא לזלזל בשאלתו, אלא הציע לו בעדינות שיפקיר את כל נכסיו, כך שלא יוכל להפוך את חפצי הפקר לעבודה זרה באותה השתחויה. ומעבר לכך, להתפלל בפני ריבונו של עולם שיציל אותו מכל מחשבות זרות "כי כל תשומת לב מיוחדת מביאה לידי בלבול יותר, רחמנא ליצילן". כלומר, שכח נא מאותו חשש, צא מאותה תובנה מוטעית וחיך ייפכו לשפויים.

מורי ורבותי! לאף אחד מאיתנו אין את האומץ לעמוד מול חולה נפש ולחייב אותו לשנות את אורחותיו או להציע לו בעדינות לשבת על כיסא שבור. אולם, במחלות המידות כל אחד יכול להיות הפסיכולוג או הפסיכיאטר של עצמו.

ספרי המוסר מכבירים בגנותן של המידות הרעות וספרי האמונה המתחדשים מדור לדור, ובראשם ספרי של אבינו רועינו "עבד ה'" ו"אמונה מעשית", הרי שהם מתכון בדוק להבנה על מהותו של העיקר והטפל בחיים ולאורח חיים של שלווה נפש אמיתית.

לא ניתן להתחיל את חיינו ללא אותה שלווה נפש, לא ניתן לחנך את ילדינו בלעדיה, ויותר מכך לא ניתן להגיע לשום פסגה או רום מעלה עם נפש שאינה שלווה.

במסכת סוטה (נ"ג ע"ב) אומרת הגמרא הקדושה בשמו של ריש לקיש: "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות". ובדיוק כמו שבעבירות שבין אדם למקום אמורה להיכנס באדם רוח שטות בכדי שיעבור את אותה עבירה, כך בעבירות שבין אדם לחבירו. אלמלא רוח השטות, לא יהא האדם בהול כל כך על כבודו, ממונו או כל אחד מיתר הדברים הגורמים לאותן מחלות.

באותה מידה, לא ניתן לאדם לגדול בתורה ללא אותה שלווה נפש הנובעת ממידות טובות המעידות על נפש הנקיה מתחלואים.

בבבות (פ"ו מ"ז) מביאים חז"ל כתנאי לקניין התורה את ה"מכיר את מקומו", את ה"שמח בחלקו", את ש"אינו מחזיק טובה לעצמו", את ה"אהוב", ואת ה"אוהב את הבריות". ולכאורה כל הדברים הללו אינם קשורים כלל ועיקר לקניין התורה, המדובר הוא במידות טובות "גרידא". אולם, לפי האמור, אנו מבינים כי לא שייך לעולם להעפיל לפסגות רוחניות כלשהן ללא אותה שלווה נפש אמיתית.

